

- 4) виконання індивідуальних та групових завдань;
- 5) домашні лабораторні дослідження та спостереження;
- 6) технічне моделювання та конструювання.

«Істотним недоліком організації самостійної роботи є випадковість, непродуманість самостійних завдань, що порушує порядок опрацювання теми, створює безсистемність у засвоєнні учнями матеріалу» [1, с. 3].

Суттєву роль у формуванні навичок самостійної роботи з предмету відіграє навколишнє дидактичне та соціальне середовище, тобто наявність, крім підручників та програмних посібників, дидактичного комплексу, за допомогою якого педагог і має змогу організувати індивідуальну самостійну роботу.

Таким чином, самостійна робота учнів є важливою складовою їхнього успішного навчання. Існують такі способи педагогічного керівництва нею: метод опитування, робота над певним проектом, створення презентації, проведення дискусій, диспутів, обговорень. Тим самим вчать учнів висловлювати свої думки, аргументувати їх. Без самостійної роботи неможливе формування творчого мислення і пізнавального інтересу учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буряк В.К. Самостійна робота з книгою. – К.: Т-во «Знання», 1990. – 480с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с. (Альма-матер).
3. Калошин В.Ф., Гоменюк Д.В., Сушенцева Л.Л. Педагогічні засади розвитку творчості в учнів навчальних закладів: Методичний посібник. – К.: 2008. – 86 с.
4. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання, 2007. – 447 с.
5. Лозова В.І. Пізнавальна діяльність школярів. – Харків: вид-во ХДУ, 1990. – 48с.
6. Ушинський К.Д. Вибрані твори. - М.: Радянська школа, 1974. – Т. 10. – 576с.

Дмитрів С.

Науковий керівник – Сеньовська Н. Л.

ОСОБИСТІТЬ, ЇЇ РОЗВИТОК, ФОРМУВАННЯ І СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Одним із найбільших надбань народу є його народна педагогіка. Завдяки їй передаються і примножуються новими поколіннями здобутки матеріальної й духовної культури народу, утверджується національна самобутність і самосвідомість.

Народна педагогіка – це акумульований досвід певного етнічного соціуму у справі виховання молодого покоління [3, с. 69].

На сьогодні існує чимало досліджень, присвячених характеристиці та застосуванню досвіду народної педагогіки (М. Г. Стельмахович, Я. А. Коменський, К. Ушинський, Г. Сковорода, О. Духнович). Однак, недостатньо розкриті особливості соціалізації особистості засобами народної педагогіки.

Мета статті – охарактеризувати чинники, від яких залежить розвиток, формування та соціалізація людської особистості у досвіді народної педагогіки.

Розвиток особистості не можна зводити до засвоєння простого накопичення нею знань, умінь та навичок з різних галузей науки і практичної діяльності. Його не слід розглядати лише з кількісного боку. Розвиток полягає передовсім в якісних змінах психічної діяльності, в переходах від її нижчих щаблів до вищих у виникненні нових рис пам'яті, сприймання, уявлення, мислення, волі, характеру, тощо у формуванні нових якостей [1, с. 94]. Важливою складовою розвитку є *соціалізація* людини, котра здійснюється лише у середовищі. Цей процес двобічний: з одного боку, індивід засвоює соціальний досвід, цінності, норми, установки, властиві суспільству й соціальним групам, до яких він належить, а з іншого – активно залучається до системи соціальних зв'язків і набуває соціального досвіду. Процес і результат розвитку називається *формуванням* [2, с. 29].

Соціалізація особистості – це оволодіння індивідом соціальним досвідом. «Соціалізація, як найширше поняття з-поміж тих, що характеризують творення особистості, є не тільки свідомим засвоєнням дитиною готових форм і способів соціального життя, способів взаємодії з матеріальною і духовною культурою, адаптацією до соціуму, але й виробленням власного соціального досвіду, ціннісних орієнтацій, свого стилю життя» [2, с. 23]. Доведено, що особистість формується в процесі соціалізації, тобто в результаті засвоєння суспільного досвіду через включення її в широку систему оточуючого соціального середовища. Соціалізація дитини в перші роки життя без вироблення в неї простих звичок була б неможливою, тому що індивідуальний розвиток кожної людини проходить шлях від простих до складніших суспільних відносин.

Із вищесказаного випливає, що «кожна новонароджена людина в процесі свого зростання й духовного розвитку набуває досвіду етнічної поведінки спочатку через засвоєння звичаїв, а потім через сприйняття традицій» [1, с. 45].

Народні уявлення про основні чинники формування особистості корелюють із науково-педагогічними. Зокрема, можна виокремити уважне ставлення до спадковості, середовища та виховання. Адже передаються по спадковості не лише фізіологічні характеристики, але й певні схильності. Ідея залежності характеру людини від середовища, побутових умов, домашнього оточення, традицій, звичаїв, побуту, всього укладу життя висловлена в багатьох українських народних прислів'ях і приказках. Особлива увага приділяється також вихованню, зокрема, особистим прикладом. У досвіді народної педагогіки

відображені результати спостережень над схильністю дитини наслідувати старшого брата чи сестру, матір чи батька, сильнішого чи розумнішого товариша, а також народна виховна практика привернення дітей до наслідування за принципом «роби так, як я» [4, с. 41]. Усі ці чинники в народній педагогіці розглядаються як однаково важливі, проте в різних ситуаціях кожний з них може стати вирішальним.

Вплив спадковості:

- «Яке коріння, таке й насіння»;
- «Яке зіллячко, таке й сім'ячко»;
- «Від лося – лосенята, від свині – поросята» ;
- «Яка гребля, такий млин, який батько, такий і син».

Вплив середовища:

- «З ким поведешся, від того й наберешся»;
- « З розумним будеш розумним, з дурнем і сам будеш таким»;
- «Як зайдеш між реп'яхи, то й реп'яхів наберешся»;
- «Як у сім'ї згідливе життя, то й виросте дитя до пуття».

Роль виховання:

- «Як бавитимеш дитя, так воно й виросте»;
- «Бурчання наскучить, приклад научить»;
- «Добрий приклад кращий за сто слів».

Таким чином, розвиток особистості, її формування та соціалізація у структурі народної педагогіки розкриваються доволі детально. Причому особлива увага народної педагогіки зосередилася на таких факторах розвитку, як спадковість, середовище та виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. – К.: ІЗМН, 1997. – 232 с.
2. Москаленко В. Проблема виховання в контексті соціалізації особистості// Соціальна психологія. – Київ, 2005. – №3.- С.20-32.
3. Психологічний словник / за ред. В.І.Війта. – К., 1982. – С.69-70.
4. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1996. – 288 с.

Головата О.

Науковий керівник – Сеньовська Н. Л.

ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТЯЧИХ І МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

В Україні існує багато дитячих та молодіжних організацій. Серед дитячих – «Козачата», «Країна мрій», «Добрик». До молодіжних входять: «Пласт», «Курінь», «Сокільський доріст». Вони сприяють формуванню високих моральних якостей: любові, милосердя, доброти, людяності, порядності, ввічливості, працелюбності, патріотизму.

Молодіжний рух у нашій країні почав інтенсивно розвиватися і досліджуватися після 1991 року. Вагомим внеском щодо розвитку знань з цієї проблематики: стали праці А. Булавіна, В. Головенька, А. Корнієвського, М. Пашка, В. Прилуцького, Н. Головатого. Серед тернопільських дослідників проблеми молодіжного руху можна назвати М. Окаринського та Ю. Поліщука.

Мета статті – окреслити найголовніші моральні якості, які виховують у людини сучасні дитячі та молодіжні організації.

Дитячий рух вважається складовою молодіжного руху, хоча має право на певну самостійність. Це обумовлюється наступними причинами:

- невизначеність у вікових межах поняттях молодь і діти;
- відповідно до статутів молодіжних організацій до їхнього складу можуть входити молоді люди віком від 14 років, а іноді ще молодші;
- дитячі організації у своєму складі обов'язково повинні мати осіб старших вікових категорій [1, с. 43].

Федерація дитячих організацій України створена на добровільній основі, визначає своєю метою сприяння об'єднанню зусиль членів Федерації для добрих і корисних справ, створенню умов для розвитку здібностей підростаючого покоління, захист прав та інтересів своїх членів.

Організація керується у своїй діяльності законами:

- єдності слова і справи;
- честі і совісті;
- дружби і товарищескості;
- турботи і милосердя [1, с. 45].

Таким чином, у дітей формуються такі моральні якості, як доброта, милосердя, чесність, скромність, доброзичливість, сміливість та ін.

Дуже показовою стосовно морального виховання молоді є діяльність організації «Пласт». Пластова ідея: вірність високогуманним і загальнолюдським ідеалам – Богові, Батьківщині, своєму родові, своїм близьким, всім людям. Ця ідея закріплена в Пластовій Присязі: «Присягаюсь своєю честю, що робитиму все, що в моїй силі, щоб

- бути вірним Богові й Україні,